

Varroa wachten moeilijke jaren

Start van onderzoeksprogramma Bijen@wur 2010-2013

Tjeerd Blacquièrre

Bijenhouders durfden zich de afgelopen jaren nauwelijks nog op partijtjes en feestjes te vertonen. Kon je vroeger nog frank en vrij enthousiast en stoer over je avonturen met bijen vertellen, nu wordt je meteen klem gezet: “Het gaat slecht met de bijen, hè?” Red je daar nog maar eens uit, vooral als je wilt nuanceren of relativeren... En als je de oorzaak bij de varroamijt legt, lijk je meteen een brevet van onvermogen af te geven: “Waarom heb je dan niet goed bestreden?”

Maar ter opbeuring: zo gemakkelijk is het niet om altijd op tijd en goed varroa te bestrijden. Gelukkig wordt er al jaren veel onderzoek gedaan en worden daarmee de strategieën en methoden steeds beter. De laatste stand van zaken heeft u gelezen in de afgelopen najaar door Bijen@wur uitgegeven brochure ‘Effectieve bestrijding van varroa’. Met dat boekje in de hand gaat u allen het leven van varroa een stuk lastiger maken.

Zijn we er dan?

Absoluut nog niet, al was het alleen al omdat het met bijen toch altijd net even anders is dan je dacht, en al helemaal anders dan zoals een andere imker het ziet.

Met goed observeren en met heel secuur en consequent imkeren + varroa bestrijden is veel gewonnen, maar toch doemen voortdurend nieuwe vragen en problemen op. Het blijkt vaak lastig het bestrijden van varroa in de gebruikte bedrijfsmethode in te passen. Aan die inpassing zal in het nieuwe programma veel tijd worden besteed. Daarnaast geven we veel aandacht aan de vitaliteit van de bijenvolken; ook los van varroa kan daar veel aan verbeterd worden. Als die vitaliteit niet in orde is, is het effect van varroa bestrijden slechts beperkt.

Vijf deelprojecten

1. Onderhoud en verbetering van bestrijdingsmethoden

We hebben al veel bereikt, maar er kan nog veel worden verbeterd en bijgeschaafd. Om te toetsen en meteen te demonstreren hoe bestrijding in de praktijk kan worden ingepast, gaan we samen met een groep imkers de jaarcyclus uitvoeren en beoordelen. Het daarop volgende jaar gaan we de rotatiemethode of de methode voor de heide-imker als demonstratie uitwerken en gebruiken.

2. Interactie tussen varroa en omgevingsfactoren

In dit project worden de onderzoeken naar de wisselwerking tussen varroa en andere ziekteverwekkers (nosema, virussen), en tussen varroa en de voeding van de volken (dracht) onderzocht. Vitaliteit van individuele bijen en gehele volken blijkt onder meer uit het gehalte aan het eiwit vitellogenine in de hemolymfe van de bijen.

3. Natuurlijke selectie van varroaresistente bijenvolken (eilandexperimenten)

Dit is een voortzetting van eerder onderzoek. Vooral de groep bijenvolken op Tiengemeten blijkt goed te gedijen ondanks varroa. Deze volken zijn nu al sinds 2007 niet bestreden. Ze zijn nateelt van volken die mét varroa hadden overleefd op Gotland (Zweden). Het wordt nu interessant om te kijken welke eigenschappen van de volken/bijen/mijten anders zijn dan bij gewone volken, waarin varroa wel bestreden wordt. De groep in de Amsterdamse Waterleidingduinen (daar staan ze tijdens de bevruchting, rest van het jaar in Lelystad) werd samengesteld in 2008 en is nu 2,5 jaar onderweg zonder bestrijden van varroa; ook daar lijkt het wat beter te gaan. Heel spannend, maar juist daarom reden om op de ingeslagen weg gestaag voort te gaan.

4. Diagnose van bijenziekten in monsters bijen van imkers

Deze service bestaat al jaren, en blijkt elke keer weer nuttig om zicht te krijgen op ziekten die optreden, en aanwijzingen te vinden waaraan bijenvolken dood gaan. Aan het eind van ieder jaar wordt een overzicht gegeven van de bevindingen.

5. Kennisoverdracht en voorlichting

Op grond van ons onderzoek geeft Bijen@wur lezingen voor imkers, schrijft artikelen voor bijenbladen en geeft de eigen nieuwsbrief 'Bijennieuws' uit via E-mail. De bedoeling is om aan het eind van de programmaperiode een nieuwe editie van de brochure 'Varroa bestrijden' uit te geven. Dat zal dan al de vierde editie zijn.

Nationale en internationale samenwerking

Het onderzoek naar varroabestrijding loopt naast het Bij-1-onderzoek (zie Bijenhouden april 2010) van PRI, NCB, Alterra en EIS samen. Beide worden goed op elkaar afgestemd. Internationaal zorgen we via onder meer symposia en via de werkgroep COLOSS (deze buigt zich over sterfte van bijenvolken wereldwijd) voor goede afstemming.